

PM: Sammanfattande åtgärder för planområde Odde, Stockholms stad

Beskrivning av skyddsåtgärder för arter skyddade enligt 4§ artskyddsförordningen samt allmänna habitatförbättrande åtgärder för biologisk mångfald

**: EKOLOGI
GRUPPEN**

Om rapporten

Detta PM har tagits fram av Ekologigruppen på uppdrag av Skanska + Areim (JV-bolaget Kista parkstad) under perioden augusti till november 2020 Följande personer har deltagit i arbetet med detta projekt:

Uppdrags- och kvalitetsansvarig: Ulrika Hamrén

Författare rapport: Johan Allmér

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Skanska och Areim (JV-bolaget Kista Parkstad)

Framställt av: Ekologigruppen AB

www.ekologigruppen.se

Telefon: 08-525 201 00

Slutversion: 2021-01-19

Internt granskad: 2020-11-16 av Ulrika Hamrén

Uppdragsansvarig: Ulrika Hamrén

Medverkande: Johan Allmér

Framsidas bild: Dammen vid Odde

Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB

Internt projektnummer: 8473

Innehåll

Inledning	4
Bakgrund och syfte	4
Skyddsåtgärder	5
Åtgärder för att gynna biologisk mångfald	7

Inledning

Bakgrund och syfte

Detta PM är framtaget för att sammanfatta de åtgärder som måste genomföras för att motverka att förbud enligt artskyddsförordningen 4§ utlöses. Inom planområdet har tre stycken arter fladdermöss påträffats, bland annat den rödlistade fladdermusarten nordfladdermus (nära hotad, NT). Samtliga arter fladdermöss i Sverige är skyddade enligt 4§ i artskyddsförordningen men arter med dålig bevarandestatus prioriteras i skyddsarbetet, framför allt gäller det arter som är klassade som rödlistade men kan även gälla andra arter. För samtliga arter som är skyddade enligt 4§ gäller dock att deras livsmiljöer inte får påverkas negativt, detta oavsett om de bedöms ha dålig bevarandestatus eller ej. Påverkan på skyddade arter hanteras i en särskild artskyddsutredning där bedömning av påverkan på groddjur och fåglar också ingår (Ekologigruppen 2020). De skyddsåtgärder som föreslås för fladdermöss gynnar även groddjur och fåglar till stor del. De åtgärder som föreslås under avsnittet ”Åtgärder för att gynna biologisk mångfald” gynnar i stor utsträckning såväl fåglar och groddjur, och flera av åtgärderna är föreslagna specifikt för att gynna dessa artgrupper.

I och med att planförslaget tar mark i anspråk för bebyggelse som har bedömts utgöra livsmiljöer för fladdermössen under den tid på året då de föder upp ungar måste skyddsåtgärder genomföras för att förhindra att planen utlöser förbud enligt artskyddsförordningen på skyddade arter i området.

Utöver skyddsåtgärder föreslås även åtgärder som bedöms vara viktiga i allmänhet för biologisk mångfald inom planområdet. Även om dessa åtgärder inte är tvingande på samma sätt som skyddsåtgärderna är de strategiskt viktiga ur naturvårdssynpunkt. Planen medför trots anpassningar en påverkan på naturvärdena i området vilket inte förbättrar situationen för arter som är knutna till framför allt gammal barrskog. Åtgärder som gynnar biologisk mångfald är även viktiga ur ett artskyddsperspektiv och kan mycket väl ha betydelse för hur till exempel Länsstyrelsen gör sina bedömningar kopplade till artskyddsförordningen.

Skyddsåtgärder betraktas som bindande och måste genomföras innan exploatering påbörjas. Detta är en särskild överenskommelse med länsstyrelsen där man åtar sig att genomföra åtgärderna och underhålla dessa så önskad effekt av åtgärderna bibehålls.

Nedanstående åtgärder bedöms vara nödvändiga för att inte förbud ska utlösas:

- **Dammen och omkringliggande sumpskog är centralt att bevara i yta och kvalitet**, det vill säga att området ska bibehålla den struktur som finns där i nuläget med avseende på vattentillgång och vattenkvalitet, samt förekomst av träd- och fålskikt. Någon enstaka spång eller liknande bedöms kunna anläggas inom området men det är mycket viktigt att fålskiktet inte ändras, utan behåller sin naturliga och lundartade karaktär. Hårdgjorda ytor eller intensivt klippta gräsytor påverkar födotillgången för fladdermöss och groddjur mycket negativt.
- **Alsumpskogen behöver skötas** så att strukturen bevaras över tid. Detta kan ske genom nyplantering av klibbal eller genom att driva upp rotskott från gallrade/avverkade träd. Ett övergripande mål är att bevara en halvöppen miljö fri från tät sly- och buskvegetation. Skötselåtgärder för att upprätthålla strukturen i alsumpskogen beskrivs i en skötselplan som tas fram för området.
- Träd som bedöms utgöra en säkerhetsrisk kan tas ner förutsatt att nya träd planteras och att stammar från avverkade träd lämnas kvar inom området. Om en arborist bedömer träd som en säkerhetsrisk behöver avvägningar göras mot eventuella naturvärden som är knutna till trädet. I de fall ett träd behöver tas ned bör det först undersökas om trädets krona istället kan balanseras/beskäras, om en högstubbe eller trädruin kan skapas där delar av stammen får stå kvar, samt att nedtagna trädstammar och grenar bevaras i intilliggande naturmark eller på plats om det är möjligt, som en faunadepå.
- **Habitatförstärkande åtgärder genomförs på lämpliga platser** inom skogsmarken i den östra delen av planområdet samt i den del av skogen som ligger utanför aktuellt planområde men som utgör del av samma livsmiljö (se figur 4). Habitatförstärkande åtgärder består i att öppna upp och gallra i tätare partier med skog för att möjliggöra för fladdermössen att jaga i dessa delar. Detta är nödvändigt för att utöka födosöksområdena för fladdermöss i och med att födosöksområden tas i anspråk i andra delar av planområdet. Planering av åtgärderna ska göras i fält tillsammans med en biolog/ekolog som är kunnig inom detta område.
- **Ett sammanbindande stråk i form av en gles trädridå över torget sparas mellan damm/sumpskogen och skogsmarken** (visas som pil i karta, figur 4). Genom att behålla en yta som inte är bebyggd, och där det står gles med träd, finns goda möjligheter för fladdermöss och andra djur att röra sig mellan dammen och intilliggande skogsområden. Habitatförstärkande åtgärder i detta stråk kan vara att förse murar med gröna toppar av sedumarter och/eller andra örter som gynnar insekter och i sin tur fladdermöss och fåglar.
- **Belysning inom delar av området anpassas** så att den inte påverkar förekomsten av fladdermöss inom planområdet negativt. Genom att använda sig av en speciell sorts armatur kan man på platser som är särskilt känsliga avsevärt minska påverkan på nattlevande organismer. I Järfälla kommun har man använt sig av Clearfield 610 (Biodiversity) som har en färgåtergivning som motsvarar vanliga armaturer i dessa miljöer. Vår bedömning är att anpassad belysning framför allt är aktuell kring dammen och intilliggande skogsparti samt där nya gångstråk anläggs i och i anslutning till skogen.

- Sju till tio **fladdermusholkar sätts upp** inom skogsmarken för habitatförstärkande åtgärder för att tillgodose behov av dagsvisten under den aktiva perioden för fladdermössen i området.
- Vid röjningsarbeten som syftar till att skapa ökad trygghet i området ska **avvägningar mot ekologiska värden** göras för att säkerställa att buskar och träd som bedöms vara av särskilt värde för skyddade arter inte tas bort.
- **En skötselplan för områdets naturmark** tas fram för att säkerställa att de inledande skyddsåtgärdernas funktion, i form av habitatförstärkande åtgärder, bibehålls över tid. Skötselplanen syftar till att säkerställa de kvaliteter man avser att skapa med skyddsåtgärderna. Optimalt bör skötselplanen för naturmark omfatta ett större område än själva detaljplaneområdet, då skogen utgör en samlad livsmiljö oaktat plangräns (se figur 4). Planen bör även omfatta övriga åtgärder i områdets grönytor för att gynna biologisk mångfald i området, vilka beskrivs nedan.

Teckenförklaring

- Påverkansområde
- Område inom vilket skyddsåtgärder bedöms behöva genomföras

Figur 1. Illustrationsplan där det framgår var åtgärder behövs genomföras.

Åtgärder för att gynna biologisk mångfald

PM: Åtgärder Artskydd Odde

Detta avser åtgärder som ytterligare bedöms kunna stärka områdets funktion för biologisk mångfald, men som rent juridiskt inte är att betrakta som skyddsåtgärder. Åtgärderna föreslås beskrivas som del av skötselplan.

- Tre till fem mulmholkar med fågelholk integrerad. Mulmholkar är holkar fyllda med sågspån, vilket gynnar många insekter som är knutna till gamla ihåliga träd, bland annat i ekmiljöer, gammal tallskog eller bland äldre lövträd. Kombinerat med fågelholkar gynnas även hålhäckande fåglar som förekommer i området.
- Faunadepåer i form av högar med trädstammar och grenar, för att gynna insekter knutna till död ved. Detta gäller framför allt för arter som är knutna till gamla träd av ek och tall. Gamla träd som behöver avverkas inom planområdet läggs ut som faunadepåer i skogsmarken inom planområdet, framför allt i solexponerade lägen.
- Veteranisering av vissa yngre tallar för att kompensera för bortfall av gamla tallar som kommer att avverkas vid genomförande av planen. Veteranisering av träd innebär att man på ett anpassat sätt skadar yngre träd med olika metoder för att skynda på de processer som gör att gamla träd är värdefulla för många arter. På tall rör det sig bland annat om att skapa barkfria ytor på stammarna för att stimulera produktionen av kåda, vilket i sin tur gör trädet mer motståndskraftigt mot rötangrepp.
- Skapa högstubbar av vissa träd för att gynna vedlevande insekter. Genom att skapa högstubbar av träd skapas livsmiljöer för många vedlevande insekter vilket i sin tur även gynnar fåglar som livnär sig på larver av trädlevande insekter, som till exempel hackspettar.
- Lekmiljöerna för groddjur (förekommande mindre vattensalamander) i dammen kan förbättras. I nuläget sluttar botten snabbt ner mot djupare vatten och det saknas till stor del vattenvegetation där salamandrarna kan fästa sina ägg. Genom att skapa inslag av grunda vattenmiljöer i delar av dammen eventuellt genom att fylla på med mindre stenar och inslag av finare material, och plantera vattenväxter kan dammens kvaliteter som lekvatten förstärkas. Möjliga arter av vegetation för vattenmiljön är exempelvis natearter (tex späd-, grop- och trubbnate), länke-arter (sommarlänke, dikeslänke, smålänke), axslinga, kransslinga, sumpförgätmigej, svalting, pilblad, och stor igelknopp. Vid stränderna kan arter som exempelvis kabbeleka, äkta förgätmigej, fackelblomster, gul svärdsilja, hundstarr och vattenmåra vara möjliga. Arter som ska undvikas är starkväxande eller invasiva arter som t.ex. kavedun, bladvass, vattenpest och jättegörö.
- Gröna biotopstak på vissa byggnader skulle kunna gynna insekter, vilket i sin tur kan öka födotillgången för fladdermöss. Dock är åtgärder i naturmark troligen mer effektiva i det fall husen är höga.
- Soliga sandmiljöer för vildbin, tillsammans med blommande sälj och andra växter, skulle vara bra att integrera i nya gestaltade miljöer kring Ormen Långe.